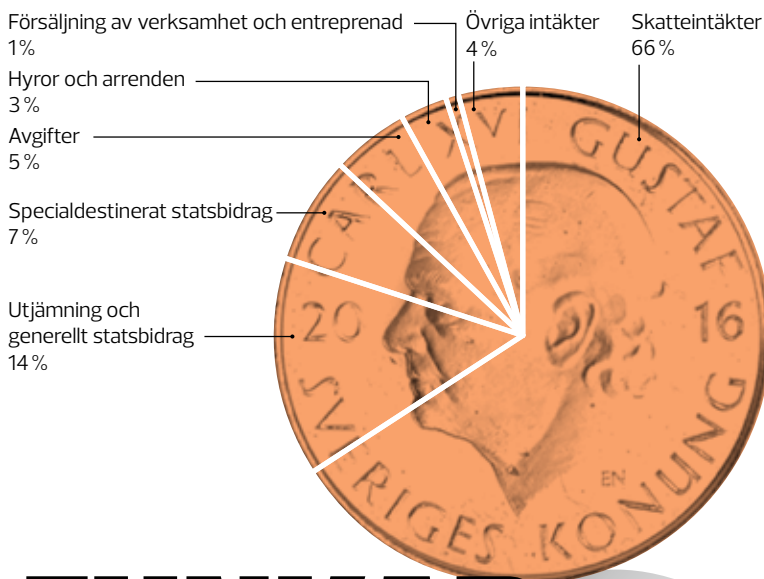

Stora delar av kommunsverige är i kris. Kostnaderna tickar snabbt uppåt medan skatteintäkterna beräknas minska.

På nästkommande sidor listar Sunt Förnuft kommunernas utmaningar och ger förslag på en väg framåt, men först går Skattebetalarnas chefekonom, Sofia Linder, igenom hur kommunernas ekonomi fungerar.

Kommunernas intäkter

Källa: SKR, 2018.

SÅ FUNKAR KOMMUNERNA

1. VAD

→ VARIFRÅN KOMMER KOMMUNENS PENGAR?

Alla invånare som är skrivna i kommunen och arbetar eller uppbär pension, betalar skatt till kommunen. I år uppgår den genomsnittliga kommunalskatten i Sverige till 32,19 procent, men varierar i intervallet 29,18 till 35,15 procent. Skattesatsen består av två delar, där en del går till kommunen (20,70 procent) och en del till landstinget (11,49 procent). Kommunen bestämmer själv storleken på skattesatsen, och skatten står för drygt två tredjedelar av kommunens inkomster. Därutöver får kommunen in pengar från olika avgifter (exempelvis barnomsorg och VA-avgift), andra

typer av intäkter samt generella och riktade statsbidrag. Det kommunala skatteutjämningssystemet utgör en del av statsbidragen och ska utjämna strukturella skillnader mellan kommunerna. De två stora delarna i detta system är inkomstutjämning och kostnadsutjämning. Beroende på hur kommunens skattekraft är i förhållande till rikssnittet, liksom utfallet i kostnadsutjämningens alla delmodeller får kommunen antingen ett bidrag eller måste betala en avgift. 2018 uppgick kommunernas totala intäkter till 702 miljarder kronor, varav cirka 80 procent kom från skatter och avgifter.

2. VARFÖR

→ **KOMMUNEN HAR ANSVAR** för viktiga samhällsfunktioner och en betydande del av välfärdsleveransen; barnomsorg, skola, äldreomsorg, räddningstjänst, socialtjänst, plan- och byggfrågor, idrotts- och fritidsanläggningar, renhållning med mera. En del uppgifter måste kommunerna utföra, andra är frivilliga. Exakt hur den gör det är upp till varje kommun. Detta beror på det kommunala självstyret som regleras i kommunallagen. Det innebär att staten bestämmer vad kommunen ska göra men inte hur det ska ske.

Kommunernas kostnader per hundralapp du betalar i skatt

Källa: SCB, räkenskapssammandrag, 2018.

3. HUR

→ **VAD STYR HUR** våra skattepengar används? Det är våra folkvalda politiker som bestämmer hur pengarna ska fördelas. Det viktigaste verktyget för planering och styrning av kommunen är deras mål och budget. Under våren brukar en preliminär budget för nästkommande år tas fram, som sedan justeras och beslutas i kommunfullmäktige senast i november. Där fastställs övergripande mål för kommunen, strategiska mål för nämnderna, skattesats, olika taxor och avgifter samt hur kommunens resurser ska fördelas. Den innehåller även budget för både drift och investeringar. De olika nämnderna,

förvaltningarna och bolagen får anslag och arbetar sedan vidare med sin detaljbudget. 2018 uppgick de totala verksamhetskostnaderna i kommunerna till 685 miljarder kronor. Cirka 80 procent avsåg kärnuppgifterna; skola, vård och omsorg.

Det är kommunfullmäktige som tar beslut om kommunens inriktning och budget. Sedan är det kommunstyrelsen som leder och samordnar allt arbete, samt ansvarar för kommunens ekonomi. Vid sidan av den politiska organisationen finns en tjänstemannaorganisation, som genomför besluten.

4. EFFEKT

→ **SVERIGES KOMMUNER STÅR** inför flera utmaningar som sätter press på den offentliga sektorn, och många kommuner och regioner brottas med sin ekonomi. För att klara utmaningarna är det av stor betydelse att öka produktiviteten och få ut mesta möjliga välfärd av varje skattekrona. Studier visar att det finns oförklarligt stora kostnads- och produktivitetsskillnader inom vård, skola och omsorg mellan olika kommuner utan att detta motsvaras av kvalitetsskillnader. Det tyder på att det finns ett betydande utrymme för en effektivare resursanvändning. Likaså finns det kartläggningar som påvisar brister och stor besparingspotential inom offentliga upphandlingar. Andra åtgärder som skulle behövas är en starkare kommunal revision, återinfört tjänstemannaansvar och en ökad transparens gentemot kommuninvånarna om hur skattepengarna används. Med lägre intäkter kommer kommunerna att tvingas bli mer kostnadsmedvetna och prioritera hårdare mellan olika verksamhets- och utgiftsområden.